

Aurea bulla Caroli quarti Romanorum imperatoris, et regis Bohemiae, &c.

<https://hdl.handle.net/1874/456638>

2

AVREA
BULLA
CAROLI QVARTI
ROMANORVM IMPE
RATORIS, ET RE
GIS BOHEMIÆ,
&c.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Gulielmi Siluij, Typographi
Regij, A N. M. D. LXVI.

ANNEE
V L L A
AROMI QVART
OMANOTM IMPE
RATORIS ET RE
GIS BHEMIE
D.C.

A N T V E R P I A
Bibliothèque de la Ville
N° 1000

AVREA BVLLA

CAROLI QVARTI ROMANORVM IMPERATORIS, ET REGIS BOHEMIAE, &C.

N nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis feliciter, Amen.

CAROLVS Quartus
Diuina fauete clementia,
Romanorum Imperator, semper Augustus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Omne Regnum in seipsum diuisum desolabitur. Nam Principes eius facti sunt socij furum, ob quod Dominus miscuit in medio eorum spiritum Vertiginis, vt palpent in meridie sicut in tenebris, & candelabra eorum mouit de loco suo, vt cæci sint, & Duces cæcorum: Et qui ambulant in tenebris offendunt, & cæci mente scelerata perpetrant, quæ in diuisionem contingunt. Dic Superbia quomodo in Lucifero regnasses, si diuisionem auxiliatricem non habuisses? Dic Sathan

A 2 inui-

inuide, quomodo Adam de Paradiso
 eiecisses, nisi eum ab obedientia diui-
 fisses? Dic Luxuria, quomodo Troiam
 destruxisses, nisi Helenam a viro suo
 diuisisses? Dic Ira, quomodo Romanā
 Rempubicam destruxisses, nisi in di-
 uisione Pompeium, & Iulium seuiētibus
 gladijs ad intestina prælia cōcitaf-
 ses? Tu quidem Inuidia, Christianum
 Imperium a Deo ad instar Sanctæ &
 indiuiduæ Trinitatis fide, spe, & cari-
 tate, virtutibus Theologicis roboratū,
 cuius fundamentum super Christianis-
 simo Regno feliciter stabilitur anti-
 quo veneno, quod velut serpens in pal-
 mites Imperiales, & membra eius pro-
 pinquiora impio scelere vomuisti, vt
 concussis columnis totum ædificium
 ruinæ subijceres. Diuisionē inter sep-
 tem candelabra lucētia in vnitatem Spi-
 ritus septiformis sacrum illuminari de-
 bet Imperiū, multotiens posuisti. Sanc-
 cum ex officio, quo Cæsaria dignitate
 potimur futuris diuisionū & dissentio-
 num periculis inter Electores ipsos, de
 quo

quorum numero, vt Rex Bohemię esse
 dinoscimur, ratione duplici, tã ex Im-
 perio, quam Electionis iure quo fun-
 gimur, occurrere teneamur. Infra scri-
 ptas Leges ad vnitatem inter Electores
 vouendam, & electionem vnanimem
 inducendam, ac detestandę diuisioni
 prædictę, varijsque periculis ex ea se-
 quentibus, aditum præcludendum in
 solenni Curia nostra Nurenbergensi,
 assidentibus nobis omnibus Principi-
 bus Electoribus Ecclesiasticis & secu-
 laribus, ac aliorum Principum, Comi-
 tum, Baronum, Procerum, Nobilium,
 & Ciuitatum, multitudine numerosa,
 in solio Magistratis Cæsareę Imperia-
 libus Infulis, insignijs & diademate de-
 corati, matura deliberatione præuia,
 de Imperialis potestatis plenitudine e-
 didimus, statuimus, & duximus sancien-
 das, sub anno Domini Millesimo tri-
 centesimo quinquagesimo sexto, No-
 na indictione, Quarto Idus Ianuarij,
 Regnorum nostrorum anno decimo,
 Imperij vero secundo.

AVREA BVLLA CAROLI
QUALIS ESSE DEBEAT CON-
ductus Electorum, & a quibus.

I.

DECERNIMVS, & præfenti e-
dicto Imperiali perpetuo valitu-
ro fancimus, ex certa fcientia, & de Im-
perialis plenitudine potestatis, vt quo-
tienscunque, & quandocunque futu-
ris temporibus neceffitas fiue casus
electionis Regis Romanorum in Im-
peratorem promouendi emerferit, &
Principes Electores ad electionem hu-
iusmodi iuxta antiquam & laudabilem
confuetudinem habuerint proficifci,
vnusquisque Princeps Elector, fi &
quando super hoc fuerit requisitus,
quoslibet Principes Electores suos vel
ipforum nuntios, quos ad Electionem
ipfam transmiferint, per terras, territo-
ria, & loca fua, & etiam vltra, ficut lon-
gius poterit conducere teneatur: Et
eis absque dolo præftare conductum
verfus Ciuitatem, in qua talis electio
fuerit celebrata, & ab illa etiã redeun-
do sub pœna periurij ac perditionis
pro

pro illa duntaxat vice, suæ vocis, quam in electione huiusmodi fuerat habiturus. Quas quidem pœnas eos vel eum, qui in præstando memorato conductu rebelles seu rebellem, negligentes vel negligētem se præbuerint eo ipso decernimus incidisse.

Statuimus insuper, & mandamus vniuersis alijs Principibus feuda a Sacro Imperio Romano tenētibus, quocunque nomine censeantur, necnon Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Nobilibus & Ignobilibus, Ciuibus & Communitatibus Castorum, Ciuitatum, & locorum Sacri Imperij vniuersis, vt eodē tempore dum videlicet Regis Romanorum in Imperatorem promouendi, electio celebranda occurrerit, vnumquēque Principem Electorem ab ipsis, vel eorum aliquo conductum huiusmodi postulantiem, vel eiusdem nuntios quos ad electionem ipsam direxerit, vt præferatur per territoria sua, & alias quanto potuit remotius, absque dolo, modo

AUREA BULLA CAROLI

præcedenti conducât. Si qui vero huic
 nostræ constitutioni cōtraire præsum-
 pserint, subscriptas, ipso facto pœnas
 incurrant. Omnes quidem Principes
 & Comites, Barones, Nobiles, Milites,
 Clientes, ac vniuersi nobiles contrariū
 facientes reatum periurij, & priuatio-
 nem omnium feudorum, quæ a Sacro
 Romano Imperio, & a quibuscunque
 alijs obtinent: Et etiam omnium pos-
 sessionum suarum a quocunque habi-
 tarum incurrant. Omnes quoque Ci-
 ues & Communitates cōtra præmissa
 facere præsumentes, similiter sint per-
 iuri. Et nihilominus vniuersis suis iuri-
 bus, libertatibus, priuilegijs, & gratijs
 a Sacro obtentis Imperio sint omnino
 priuati, & cum personis & bonis suis
 omnibus Bannum & proscriptionem
 Imperialem incurrant, & eosdem ipso
 facto exnūc prout extūc iure priuam.

Deinceps cuiuslibet hominum au-
 thoritate propria, & sine iudicio seu in-
 uocatione magistratus cuiuslibet im-
 pune licebit inuadere, nullâque pœnâ
 propter

propter hoc inuadēs, ipsos, debeat ab Imperio, seu quouis alio formidare, præsertim cum contra Rempubicam, & Sacri Imperij statum & dignitatem, ac etiam contra honorē proprium, & salutē tantæ rei temerarij neglectores, tâquã rebelles, inobediētes, & perfidi infideliter & puerse agere cõuincãtur.

Decernentes insuper & mandantes vt omnium Ciuitatũ Ciues, & Communia, iam dictis Principibus Electoribus, & eorum cuilibet hoc poscenti, eorumque nuntijs, victualia in cõmuni præcio, atque cursu, pro suis seu nũtiorum prædictorum, hominumque suorum necessitatibus, dum ad prædictam Ciuitatem causã celebrãdæ electionis prædictæ accesserint, & etiam dum discesserint ab eadẽ vendere seu vendi facere teneantur, nullam in præmissis fraudem quomodolibet adhibendo. Alioquin contrariũ facientes, poenas illas volumus ipso facto incurere, quas in præcedētib' cõtra Ciues & Cõmunitates duximus, p̄mulgãdas.

AVREA BULLA CAROLI

Quisquis insuper ex Principibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Nobilibus seu Ignobilibus, Ciuibus seu Communitatibus Ciuitatum, Principi Electori ad electionem de Rege Romanorum celebrandam eunti, vel ab ipsa denuo redeunti, hostiles custodias tendere seu insidias parare præsumpserit, aut ipsos vel eorum aliquem in sua vel suorum personis aut rebus inuadere vel turbare, seu ipsorum vel alicuius eorum nuntios antedictos siue conductum petierint, siue etiam non duxerint exigendum, hunc unum cum vniuersis malitiæ suæ complicibus, ipso facto supradictas pœnas decreuimus incurrisse: Ita videlicet, quod quæuis persona pœnam incidat, siue pœnas quas iuxta præmissa, pro qualitate personarum duximus infligendas.

Si vero aliquis Princeps Elector cum aliquo suo Coelectore inimicitias gereret, & inter eos quæcūque contentio, controuersia, seu dissensio verteretur, hijs nequaquam obstantibus alter alterum,

terum, vel alterius Nuntios ad electionem huiusmodi destinados, præmissomodo conducere sit astrictus, sub pœna periurij ac perditionis, ea vice duntaxat suæ vocis in electione, vt superius est expressum.

Si qui vero alij Principes, Comites, Barones, Milites, Clientes, Nobiles & Ignobiles, Ciues vel Communia Ciuitatum, cum aliquo Principe Electore, vel pluribus ex eisdẽ aduersam gererent voluntatem, seu quauis discordia inter ipsos adinuicem vel guerra, siue dissensio verteretur, nihilominus omni contradictione & dolo cessantibus, Principi Electori, vel Principibus, seu eius vel ipsorũ Nuntijs, ad electionem huiusmodi destinadis, & redeuntibus ab eadem, talẽ debeant præstare conductum, prout singuli pœnas iam dictas per nos, videlicet in se latas, voluerint euitare, Quas eos qui secus fecerint incurrisse decernimus eo ipso.

Ad præmissorum autem omnium, firmitatem & certitudinem ampliorẽ iube-

iubemus & volumus, vt vniuersi Principes Electores, & cæteri Principes, Necnō Comites, Barones, Nobiles, Ciuitates, seu ipsarū Cōmunitates, præmissa omnia litteris & Iuramentis suis firmare, & ad ea bona fide, ac sine dolo implēda efficaciter se debeāt obligare.

Quicumque vero litteras huiusmodi dare renuerit, pœnas illas ipso facto incidat, quas pro personarum conditione, per præmissa, singulis duximus infligendas.

Si quis autē Princeps Elector, aliue Princeps, cuiuscunque conditionis aut Status, feudū vel feuda a Sacro tenens Imperio, aut Comes, Baro, vel Nobilis seu successores talium, vel hæredes, supra & infra scriptas Imperiales nostras constitutiones & leges adimplere noluerint, aut eis cōtraire præsumperint, & si quidam talis Princeps Elector extiterit, extūc cæteri sui Coelectores a suo ipsum deinceps excludant cōsorcio, Ipseque voce electionis & aliorum Principum Electorum lo-

co, dignitate careat, atque iure. Nec inuestiatur de feudis, quæ a Sacro Imperio nisus fuerit obtinere. Alius vero Princeps, aut vir nobilis, ut præfertur in has nostras leges committens, similiter non inuestiatur de feudis, quæ a Sacro Imperio, vel alias obtinet a quocunque. Et nihilominus omnes pœnas præmissas suam concernentes personam incidat eo ipso. Quamuis autem vniuersos Principes, Comites, Barones, Nobiles, Milites, Clientes, Ciuitates quoque & Communitates illarum ad præstandum cuiilibet Principi Electori, vel eius Nuntijs præfatum conductum, ut prædicitur indistincte velimus & decreuerimus obligari. Nihilominus eorū cuiilibet singulares conductus & conductores, pro regionum & locorum adiacentia cuiilibet magis apto duximus designandos, ut statim per sequentia plenius apparebit.

Primo namque Regē Bohemiæ, Sacri Imperiali Archipincernam conductent, Archiepiscopus Moguntinensis,
Bam-

Bambergeñ. & Herbipoleñ. Episcopi.
 Burggrauij Nurenbergeñ. Item, illi de
 Hohenloch & Wertheym, de Bruneck
 & Hanawe, Item Ciuitates, Nuren-
 berg, Rotenburg, & Windessheym.

Deinde Archiepiscopū Colonieñ.
 Sacri Imperij per Italiam Archicancel-
 larium conducent, & conducere tene-
 buntur, Moguntinus & Treuereñ. Ar-
 chiepiscopi, Comes Palatinus Rheni,
 Lantgrauius Hafsia. Item de Catzen-
 nelnbogé, de Nassaw, de Ditze Comi-
 tes. Item de Ysenburg, de Westerburg,
 de Runckel, de Limpurg, & Falcken-
 steyn. Item Ciuitates Wetflar, Geyln-
 hufen & Fridberg.

Item Archiepiscopū Treuereñ. Sa-
 cri Imperij per Galliam, & Regnum
 Arelateñ. Archicancellarium condu-
 cent Archiepiscopus Moguntineñ. Co-
 mes Palatinus Rheni. Item de Span-
 heym & de Feldentz Comites. Item
 Rugrauen. Wildegrauen. de Nassaw,
 de Ysenburg, de Westerburg, de Runc-
 kel de Lympurg, de Ditz, de Catzen-
 elnbo-

nelnbogé, de Epensteyn, de Falckensteyn, Item Ciuitas Moguntina.

Deinde Comitem Palatinum Rheni, Sacri Imperij Archidapiferum, conducere debet Archiepiscopus Moguntinensis.

Ducem vero Saxonix, Sacri Imperij Archimarescicum tenebitur conducere Rex Bohemix, Moguntinens. & Magdeburgen. Archiepiscopi. Item Bambergens. & Herbipolens. Episcopi, Marchio Missenens. Lantgravius Hassia. Item Fuldens. & Herfsteldens. Abbatres, Burggrauij Nurenbergenses. Item illi de Hohenloch, de Wertheym, de Bruneck, de Hanawe, de Falckensteyn. Item Ciuitates Erffordia, Mulhusen, Nurenberg, Rotenburg, & Windesheym, Et hi omnes proxime nominati, Marchionem Brandenburgensem, Sacri Imperij Archicamerarium, similiter conducere tenebuntur.

Volumus autem, & expresse statuimus, vt vnusquisque Princeps Elector, qui talem voluerit habere conductum,
 hijs

hijs a quibus ipsum postulare decreuerit, hoc ipsum adeo tempestiue, viamque qua fuerit transiturus insinuet, & talem conductum exposcat, vt illi qui ad conductum huiusmodi impendendum deputati, & qui fuerint requisiti ad hoc oportune se valeant & commode præparare.

Præmissas vero Constitutiones circa materiam conductus æditas, Ita sane debere declaramus intelligi, vt vnusquisque superius nominatus, vel forsitan non expressus, a quo in casu præmissis conductum requiri contigerit, ad præstandum ipsum, per suas dumtaxat terras & territoria, ac etiam ultra quanto potest remotius absque dolo sub pœnis contentis superius est astrictus.

Præterea statuimus, & etiam ordinamus, vt Archiepiscopus Moguntinensis, qui fuerit pro tempore singularis Principibus Coelectoribus, suis Ecclesiasticis & secularibus Electionem eandem per suos Nuntios patentibus debeat

debeat litteris intimare : In quibus
 quidem litteris talis dies & termi-
 nus exprimatur, infra quem eadem
 litteræ ad singulos eosdem Principes,
 verisimiliter possint peruenire. Huius-
 modi vero litteræ continebunt, vt a die
 in litteris ipsis expressa, infra tres men-
 ses continuos, omnes & singuli Prin-
 cipes Electores Franckenford super
 Moganum esse debeant constituti, vel
 suos Legales ad eundem terminum
 atque locum Nuntios destinare cum
 plena & omnimoda potestate, suisque
 patētibus litteris maiori cuiuslibet Si-
 gillo eorum signatis, ad eligendū Ro-
 manorum Regem, in Cæsarem pro-
 mouendum.

Qualiter autem, & sub qua forma
 tales litteræ confici debeant, & que in
 eis solēnitas debeat immutabiliter ob-
 seruari. Et in qua forma & modo Prin-
 cipes Electores, Nuntios suos ad Ele-
 ctionem huiusmodi destinādos ad po-
 testatem mandatum seu procuratoria
 ordinare debuerint, ad finem præsen-

tis libri scriptum inuenitur clarius & expressum, & eandem formã illic traditam mandamus, & de Imperialis potestatis plenitudine, vsquequaque decernimus obseruari.

Cum autem ad hoc peruentum fuerit, quod de Imperatoris vel Regis Romanorum obitu in Diocesi Moguntinensi constiterit, extunc infra vnum Mensem, a die notitiæ obitus huiusmodi continue numerandum, singulis Principibus Electoribus obitum ipsum & intimationem, de quibus præmittitur per Archiepiscopum Moguntinensem, iubemus & decernimus suis patribus litteris declarari. Quod si idem Archiepiscopus in executione & intimatione huiusmodi negligens au remissus fortassis existeret, Extunc iidem Principes motu proprio, etiam non vocati, pro fidei suæ virtute qua Sacrum prosequi tenentur Imperium, posthæc infra tres menses, sicut in constitutione supra proxime posita continetur, in Ciuitate Franckenford sæpe dicta conue-

conueniant electuri Regem Romano-
rum, in Cæsarem promouendum.

Debet autē vnusquisque Prin-
ceps Elector, vel sui Nuntij, prædictam
Ciuitatem Franckenford, cum ducen-
tis equitaturis tantummodo præfatae
electionis tempore introire, in quorū
numero quinquaginta tantum arma-
tos, vel pauciores, introducere secum
poterit, sed non plures. Princeps vero
Elector ad electionē huiusmodi voca-
tus & requisitus, & ad ipsam non ve-
niēs, vel Legales Nuntios cum litteris
patentibus Sigillo suo maiori sigillatis
plenamq. & liberam, ac omnimodam
potestatem continentibus, ad eligendū
Romanorum Regem, futurū Impera-
torem non dirigens, aut veniens, aut
huiusmodi Nuntios fortasse transmit-
tens. Si postea Princeps ipse, aut præ-
dicti Nuntij a prædicto electionis lo-
co recederent, Rege Roman. futuro
Cæsare non electo, nec ad præmissa
Procuratore legitimo Substituto so-
lenniter, & relicto electionis voce

AVREA BVLLA CAROLI

seu iure, quod in eadem electione habuit, & tali modo deseruit, careat ea vice. Iniungimus autem ciuibus de Franckenford, & mādamus, vt ipsi vniuersos Principes Electores in genere, & quemlibet eorum ab inuasionē alterius, si quid inter eos aduersitatis emergeret, & etiam ab omni homine, cum omnibus eorū hominibus, quos ipsi & eorum quilibet in præfato ducentorum suorum equorum numero ad præfatam duxerint Ciuitatem, in virtute Iuramēti, quod super hoc ipsos ad Sancta præstare statuimus, fidei studio, & solerti diligentia protegant ac defendant, alioquin periurij reatū incurrant. Et nihilominus omnia sua iura, libertates, priuilegia, gratias & indulta, quæ a Sacro obtinere noscuntur Imperio, omnino omittant. Bannum quoque Imperiale, cum personis & bonis suis omnibus incidat eo ipso. Et liceat extunc omnium hominum auctoritate propria, ac sine Iudicio Ciues eosdem, quos eo casu exnūc prout extunc

extunc omni Iure priuamus, tanquam
 Proditores, Infideles, & Rebelles Im-
 perij impune inuadere, Ita quod inua-
 dentes huiusmodi pœnam quamcun-
 que a Sacro Imperio, vel quouis alio,
 nequaquam debeant formidare. Ci-
 ues insuper antedicti de Franckenford
 per omne tempus illud quo super Ele-
 ctione sapedicta tractari & agi conti-
 gerit, neminem in præfatam Ciuitatē
 cuiuscunque dignitatis, conditionis,
 vel Status extiterit, intromittant, vel
 intrare quouis modo permittant, Prin-
 cipibus Electoribus, vel eorum Nun-
 tijs & Procuratoribus antedictis, dun-
 taxat exceptis, quorum quilibet cum
 ducentis equis debebit, vt prædicitur,
 intromitti. Si vero post ipsorum Prin-
 cipum Electorum introitum, seu in
 ipsorum præsentia in præfata Ciuitate
 aliquem reperiri contigerit, illius exi-
 tum Ciues ipsi debebunt, absque mo-
 ra, & cum effectū, protinus ordinare,
 sub omnibus pœnis contra ipsos supe-
 rius promulgatis, & etiam in virtute

AVREA BVLLA CAROLI
Iuramēti, quod Ciues ipsi de Franckē-
ford, super eo virtute præsentis consti-
tutionis, prestare debebunt ad Sancta,
vt in præcedentibus est expressum.

DE ELECTIONE
Romanorum Regis.

II.

POSTQVAM autem sepe dicti E-
lectores seu Nuncij ciuitatē Frāc-
kenfordi ingressi fuerint, statim sequē-
ti die diluculo in Ecclesia Sancti Bar-
tholomei Apostoli, ibidē in omni ipso-
rum præsentia, Missam de Sancto Spi-
ritu faciant decantari ad finem, vt ipse
Sanctus Spiritus corda ipsorū illustret
& eorum sensibus lumen suæ virtutis
infundat, quatenus ipsi suo suffulti præ-
sidio hominem iustum, bonum & vti-
lem eligere valeant, in Regē Roman.
futurumq. Cæsarem, ac pro salute po-
puli Christiani. Peracta quoque Missa
huiusmodi, Omnes illi Electores seu
Nuntij accedāt ad Altare, in quo Mis-
sa eadem extitit celebrata, vbi Princi-
pes

pes Electores Ecclesiastici, coram Euā-
 gelio beati Ioannis, In principio erat
 verbum, quod illic ante ipsos poni de-
 bebant, manus suas pectori cum reuerē-
 tia supponant. Seculares vero Princi-
 pes Electores, dictum Euangeliū cor-
 poraliter manibus suis tangant, qui
 omnes cum tota sua familia tunc ibi
 debebunt inermes assistere. Et Archi-
 episcopus Moguntinensis formam Iu-
 ramenti eis dabit & vna cum ipsis, &
 ipsi, vel absentium Nuntij vna cum eo
 Iuramentum præstabunt vulgariter in
 hunc modum.

Ego N. Archiepiscopus Mogunti-
 neñ. Sacri Imperij per Germaniā Ar-
 chicæcellarius & Princeps Elector, Iu-
 ro ad Sancta Dei Evangelia hic præ-
 sentialiter coram me posita, quod ego
 per fidem, qua Deo & Sacro Roman.
 Imperio sum astrictus, secundum omnē
 discretionem & intellectum meum cū
 Dei adiutorio eligere volo temporale
 Caput populo Christiano: id est Regē
 Roma, in Cæsarem promouendū, qui

ad hoc existat idoneus, in quantum discretio & sensus mei me dirigunt, & secundum fidem prædictâ, vocemque meam & votum, seu Electionem præfatam dabo absque omni pacto stipendio, præcio seu promisso, vel quocunque modo talia valeant appellari, sic me Deus adiuuet, & omnes Sancti.

Præstito denique per Electores seu Nuntios, in forma & modo prædictis huiusmodi Iuramento, ad electionem procedant, nec ammodo de iam dicta Ciuitate Franckenford separentur, nisi prius maior pars ipsorum temporale Caput mundo elegerit, seu populo Christiano Regē, videlicet Romanorum, in Cæsarem promouendū. Quod si facere distulerint, infra triginta dies, a die præstiti iuramenti præfati continuo numerandos, extunc transactis eisdem triginta diebus ammodo panē manducent, & aquam, & nullatenus Ciuitatem exeant antedictâ, nisi prius per ipsos vel maiorem partem ipsorum Rector seu temporale Caput fidelium electum

electum fuerit, vt præfertur.

Postquam autem in eodem loco, ipsi vel pars eorum maior numero elegerit talis electio perinde haberi & reputari debebit, ac si foret ob ipsis omnibus, nemine discrepante, concorditer celebrata. Sique per tempus aliquod morari abesse, & tardare contineret aliquem de Electoribus seu Nuntijs antedictis, dum tamen veniret antequam prædicta esset electio celebrata, hunc ad electionem ipsam in eo statu admitti decernimus, in quo ipsa aduentus sui tempore consistebat.

Et quia de antiqua approbata, & laudabili consuetudine inconuulse, quod subscribitur semper extitit hactenus obseruatum. Ideoque & nos constituimus, & de Imperiali decernimus plenitudine potestatis, Quod is, qui modo præmissis in Regem Romanorum electus fuerit, peracta statim electione huiusmodi, priusquam in aliquibus causis alijs, siue negotijs, virtute Sacri Imperij administret, vniuersis

AVREA BVLLA CAROLI

& singulis Principibus Electoribus Ecclesiasticis, & Secularibus, qui propinquiora Sacri Imperij membra esse noscuntur, omnia ipsorum Priuilegia, Litteras, Iura, Libertates, Concessiones, antiquas consuetudines, & etiam dignitates, & quidquid ipsi ab Imperio usque in diem electionis suæ obtinuerunt & possiderunt, absque dilatione & cōtradição confirmare & approbare debeat per suas litteras & Sigilla, ipsisque præmissa omnia innouare, postquam Imperialibus Infulis fuerit coronatus.

Confirmationem autem huiusmodi electus ipse cuilibet Principi Electori, in specie primo suo Regali nomine faciet, & deinde sub Imperiali titulo innouabit, Et in hijs ipsos Principes omnes in genere & quemlibet eorum in specie nullatenus impedire, sed potius absque dolo gratiose tenebitur promouere, In casu denique quo tres Principes electores præsentés, seu absentium Nuntij, quarum ex se seu ipsorum
confor-

confortio, videlicet Principum Electo-
rem, præsentem vel absentem in Regē
Romanorum elegerint vocē illius ele-
cti, si præsens affuerit, aut Nuntiorum
ipsius, si eum abesse contingeret plenū
vigorem habere, & eligentium augere
numerum, partemque maiorem decer-
nimus constituere, ad instar cæterorū
Principum Electorum.

DE SESSIONE TRE-
VERENSIS, COLONIENSIS
ET MOGVNTINENSIS AR-
CHIEPISCOPORVM. III.

IN nomine Sanctæ & indi-
uiduæ Trinitatis feliciter,
Amen. CAROLVS III.
Divina fauente Clemen-
tia, Romanorum Impera-
tor semper Augustus, & Bohemiæ Rex
ad perpetuam rei memoriam, decor
& gloria Sacro sancti Romani Impe-
rij, & honor Cæsareus, & Reipubli-
cæ grata compendia, Venerabilium
& Illustrium Principum Electorum
con-

AVREA BVLLA CAROLI

rum concordivoluntate fouentur, qui
 velut columnæ proceres, Sacrum ædi-
 ficium circumspectæ prudentiæ soler-
 ti pietate sustentant, quorum præsidio
 dextera Imperialis potentiæ roboratur.
 Et quanto mutui fauoris ampliori
 benignitate stringuntur, tanto vberio-
 ris pacis & tranquillitatis commodo
 feliciter profluunt, populo Christiano.
 Vt igitur inter Venerabiles Moguntinensis,
 Coloniensis, necnon Treuerensis Archiepiscopos,
 Sacri Imperij Principes Electores, omniū litium
 & suspectuum, quæ, & qui de prioritate,
 seu dignitate Sessionum suarum in
 Curijs Imperialibus & Regalibus sub-
 oriri valerent imposterum, perpetua
 in antea temporibus amputentur, Et
 ipsi in cordis & animorū quieta cōdi-
 tione manētes, & de oportunitatibus
 Sacri Imperij concordī fauore, & vir-
 tuosæ dilectionis studio cōuenientius
 meditari valeant, pro consulatione po-
 puli Christiani habita deliberatione,
 cum omnibus Principibus Electori-
 bus,

bus, tam Ecclesiasticis, quàm secularibus. Et de ipsorum Consilio decernimus, & de Imperatoriæ potestatis plenitudine, de ædictali lege perpetuo valitura sancimus. Quod supradicti venerabiles Archiepiscopi, Treuerensis videlicet ex opposito lineari directione, versus Imperatoris faciem. Moguntinensis vero in suis Diœcesi & prouincia, & extra prouinciam suam in toto Archicancellariatu suo Germanico, prouincia Coloniensi duntaxat excepta & demum Coloniensis in suis Diœcesi & prouincia, & extra prouinciã suã in tota Italia & Gallia, in dextero latere Romanorũ Cæsaris, sedere possint, valeant, & debeãt, in omnibus publicis actibus Imperialibus, puta Iudicijs. Collationibus feudorum, & in refectionibus Mensarum, ac etiam in Consilijs, & omnibus alijs agendis, propter quæ contingit, seu contingeret, eos pro honore seu vtilitate Imperiali tractandis, mutuo conuenire. Et hunc modum Sessionis sub omni eordi-

AVREA BVLLA CAROLI
ordine, sicut expressatur superius, ad
prædictorum Coloniensis, Treueren-
sis, & Moguntinensis Archiepiscopo-
rum successores perpetuo extendi vo-
lumus, vt nullo vnquã tempore super
hijs quæuis dubietas generetur.

DE PRINCIPIBVS ELE-

ctoribus in communi. IIII.

STatuimus insuper, vt quotiens-
cunque Imperialem Curiam ex-
nunc, in antea celebrari contigerit,
in qualibet Sessione videlicet, tam
in Consilio, quam in Mensa, & locis
alijs quibuscunque, vbi Imperatorem,
vel Regem Romanorum, cum Princi-
pibus Electoribus federe contingerit,
dextero latere Imperatoris, vel Regis
Romanorum, immediate post Archi-
episcopum Moguntinensem, vel Co-
loniensem, illum videlicet quem tunc
temporis pro qualitate locorum, & va-
rietate prouinciarum, iuxta Priuilegij
sui tenorem, dicto lateri dextero Im-
peratoris, assidere contigerit. Rex Bo-
hemie

hemia, cum sit Princeps coronatus & unctus primum, & post eum continuo Comes Palatinus Rheni, secundum sedendi loca debeant obtinere. Ad sinistram vero partem immediate post illum, quem ex predictis Archiepiscopis in latere sinistro sedere continget. Primum locum, Dux Saxonie, & post eum Marchio Brandenburgensis alterum obtinebit. Ceterum quotiens & quando deinceps Sacrum vacare continget Imperium, extunc Moguntinensis Archiepiscopus potestatem habebit, sicut potestatem habuisse dignoscitur ab antiquo: Ceteros Principes antedictos suos in dicta Electione conformes, litteratorie conuocandi. Quibus omnibus, seu hijs, qui poterunt & voluerunt interesse, in Electionis termino inuicem congregatis, dictus Archiepiscopus Moguntinensis, & non alter eorundem Electorum suorum vota singulariter habebit inquirere ordine subsequenti. Primo quidem interrogabit a Treuerensi Archiepiscopo,

AVREA BVLLA CAROLI

Archiepiscopo, cui primam vocem
 competere declaramus, sicut inveni-
 mus haecenus competiisse. Secundo a
 Coloniensi Archiepiscopo, cui com-
 petit dignitas, nec non officium Roma-
 norum Regi primum Diadema Regiū
 imponendi. Tertio a Rege Bohemiae,
 qui inter Electores laicos, ex Regiae di-
 gnitatis fastigio, iure & merito obti-
 net primatiam. Quarto a Comite Pa-
 latino Rheni. Quinto a Duce Saxo-
 niae. Sexto a Marchione Branden-
 genfi. Horum omnium vota praemis-
 so iam ordine, dictus Archiepiscopus
 Moguntinensis perquiret, quo facto
 dicti Principes sui Cōsortes ipsum vi-
 ceuersa requirent, vt & ipse intentio-
 nem suam exprimat, & ipsis aperiat vo-
 tum suum. Præterea in celebratione
 Imperialis Curiae, Marchio Branden-
 burgensis aquam lauandis Imperato-
 ris vel Regis Romanorum manibus
 ministrabit. Primum vero, potum Rex
 Bohemiae, quem tamē sub Regali Co-
 rona, iuxta Priuilegiorum suorum cō-
 tinen-

inentiam, nisi libera voluntate voluerit, non tenebitur ministrare. Comes etiam Palatinus cibum afferre tenebitur, Et Dux Saxoniae Marescallatus officium exercebit vt solitum est fieri ab antiquo.

DE IVRE COMITIS PALATINI, & etiam Ducis Saxoniae.

V.

QVOTIENS insuper, vt praemittitur, Sacrum vacare continget Imperium, Illustris Comes Palatinus Rheni Sacri Imperij Archidapifer, ad manus futuri Regis Romanorū in partibus Rheni & Sueviae, & in Iure Franconico, ratione Principatus seu Comitatus Palatini Priuilegio esse debet prouisor Imperij, cum potestate, Iudicia exercendi, ad beneficia Ecclesiastica praesentandi, recolligendi redditus & prouentus, & inuestiendi de feudis, Iuramenta fidelitatis, vice & nomine Sacri Imperij recipiendi, Quae tamen per Regem Romanorū postea

C

electum,

AVREA BVLLA CAROLI

electum, suo tempore omnia innouari, & de nouo sibi Iuramenta ipsa praestari debebunt, feudis Principum duntaxat exceptis, & illis quae Vanlehen vulgariter appellantur, Quorum inuestituram & collationem soli Imperatori vel Regi Romanorū specialiter reseruamus. Ipse tamē comes Palatinus, omne genus alienationis, seu obligationis rerum Imperialium, huiusmodi prouisionis tempore expresse sibi nouerit interdictum. Et eodem iure prouisionis illustrem Ducem Saxoniae, Sacri Imperij Archimarescallum, frui uolumus, in illis locis ubi Saxonica Iura seruantur, sub omnibus modis & conditionibus, sicut superius est expressū. Et quamuis Imperator, siue Rex Romanorum, super causis, pro quibus impetitus fuerit, habeat, sicut ex consuetudine introductum dicitur, corā Comite Palatino Rheni, Sacri Imperij Archidapifero, Electore Principe, respondere, Illud tamen Iudicium Comes ipse Palatinus non alibi praeterquam

quam in Imperiali Curia, vbi Imperator seu Romanorum Rex præsens extiterit, poterit exercere.

DE COMPARATIONE PRINCIPUM Electorum ad alios Principes communes.

VI.

DECERNIMVS vt in celebratione Imperialis Curia quotiescunque illam Princeps perpetuo celebrare contigerit, antedicti Principes Electores, Ecclesiastici & seculares, iuxta præscriptum ordinem atque modum, a dexteris & a sinistris immutabiliter teneant loca sua, eisq. vel eorū alicui, in quibuscunque actibus ad Curiam ipsam spectantibus, eundo, sedendo, vel stando nullus Princeps alius cuiuscunque status, dignitatis, præminentia, vel conditionis existat, vllatenus præferatur, Eo signanter expresso, quod nominatim Rex Bohemica, in celebratione Curiarū huiusmo

AVREA BVLLA CAROLI
di, in omnibus & singulis actibus an-
redictis, quemcunque Regem alium,
quacunque etiam singularis dignita-
tis prærogatiua fulgêtem, quem quo-
uis casu venire vel adesse forte conti-
gerit, immutabiliter antecedit.

DE SVCCESIONE
Principum.

VII.

INTER sollicitudines illas innume-
ras, quibus pro felici Statu Sacri Im-
perij, cui auctore Domino, feliciter
præsidemus, Cor nostrum quotidie fa-
tigatur, ad hoc præcipue meditatio no-
stra dirigitur, qualiter desiderata & sa-
lubris semper Vnio inter Sacri Impe-
rij Principes Electores iugiter vigeat,
& eorum corda in sincera concordia
conseruentur. Quorum providentia
suo tempore Orbi fluctuanti, tanto ce-
lerius tantoque facilius subuenitur,
quanto inter eos nullus error surrep-
serit, & purior fuerit caritas custodita
obscuritate succisa, & iure cuiuslibet
diluci-

dilucide declarato, Sane generaliter
 longe lateque est publicum, & quasi
 per totum Orbem Notorie manifestū,
 Illustres Reges Bohemiæ, Comitem
 Palatinum Rheni, Ducem Saxonix, &
 Marchionem Brandenburgensem, vir-
 tute Regni, & Principatum suorum,
 in Electione Regis Romanorum, in
 Cæsarem promouendi, cum cæteris
 Principibus Electoribus, Ius, vocem,
 & locum habere, & vna cum ipsis cen-
 seri, & esse veros & legitimos Sacri Im-
 perij Principes Electores, Ne inter eo-
 rundem Principum secularium Electo-
 rum filios super iure, voce, & potestate
 præfata, futuris temporibus scandalo-
 rum & dissentionum possit materia
 suscitari, & sic bonum commune peri-
 culosis dilationibus, impediri, futuris,
 auctore Deo, cupientes periculis salu-
 briter obuiare, Statuimus, & Imperia-
 li auctoritate præsentis lege perpetuis
 tēporibus valitura decernim⁹, vt post-
 quam iidem Principes Electores se-
 culares, & eorum quilibet esse desic-
 rint,

rint, Ius, vox, & potestas, electionis huiusmodi ad filium suum primogenitum legitimum laicum. Illo vero non existente ad eiusdem primogeniti primogenitum similiter laicum, & sine contradictione cuiuspiam deuoluatur. Si vero primogenitus huiusmodi absque hæredibus masculinis legitimis laicis, ab hac luce migraret, virtute præsentis Imperialis edicti, Ius, vox, & potestas Electionis prædictæ, ad seniore[m] fratrem laicum per veram paternam lineam descendentem, & deinceps ad illius primogenitum laicum deuoluatur, & talis successio in primogenitis & hæredibus Principum eorundem, Iure, voce, & potestate præmissis, perpetuis temporibus obseruetur, Ea tamen cōditione & modo, vt si Principē Electorem, vel eius primogenitum, aut filium seniore[m] laicum, mori, & hæredes masculos, legitimos, laicos, defectum ætatis patientes relinquere cōtingeret, tunc frater senior eiusdem primogeniti tutor eorum & administrator

frator existat, donec senior ex eis legitimam ætatem attigerit, quam in Principe Electore decem & octo annos completos censerì volumus, & statuiamus perpetuo & haberi, Quam dū attigerit Ius, vocem, & potestatem, & omnia ab ipsis dependentia, tutor ipse sibi totaliter cum officio teneatur pro tinus assignare. Si vero aliquem ex huiusmodi Principatibus ipsorum, Imperio Sacro vacare contingeret, tunc Imperator, seu Rex Romanorum, qui pro tēpore fuerit, de ipso providere debet, & poterit, tanquā de re ad se, & Imperium legitime deuoluta, saluis tamen semper Priuilegijs, Iuribus, & cōsuetudinibus Regni nostri Bohemiæ, super Electione Regis in casu vacationis per regnicolas, qui Ius habent eligendi Regem Bohemiæ faciendā, iuxta continentiam eorundem Priuilegiorum, & obseruatam consuetudinem diuturnam, a Diuis Romanorum Imperatoribus, siue Regibus obtentorum, quibus ex huiusmodi

AVREA BVLLA CAROLI

modi sanctione Imperiali, in nullo pre-
iudicari volumus, Imo ipsa decerni-
mus, nunc & perpetuis futuris tempo-
ribus in omni suo tenore & forma in-
dubiam tenere roboris firmitatem.

DE REGIS BOHEMIAE ET
Regnicularum eius immunitate.

VIII.

CVM per diuos Romanorum Im-
peratores & Reges prædecesso-
res nostros, Illustribus Bohemiæ Re-
gibus, & prædecessoribus nostris, nec-
non Regno Bohemiæ, eiusdemq. Re-
gni Coronæ olim concessum, sitq. in
Regno eodem a tempore, cuius con-
trarij hodie non existit memoria, con-
suetudine laudabili inconuulse seruata
diuturnitate temporum & præscripta
moribus vtentia sine contradictionis
aut interruptionis obstaculo introdu-
ctū, Quod nullus Princeps, Baro, No-
bilis, Miles, Cliens, Burgensis, Ciuis,
Nulla denique persona eiusdem Re-
gni, & pertinentiarum eius, vbicunque
consi-

consistentium, cuiuscunque Status, dignitatis, præminentia, vel conditionis existat, Ad cuiuscunque actoris instantiam extra Regnū ipsum, ad quodcunque tribunal, seu alterius, præterquam Regis Bohemiæ, & Iudicum Regalis Curia suæ Iudicum citari poterint, siue trahi nec vocari debeant, perpetuis in antea temporibus, siue possint. Ideoque Priuilegium, consuetudinem, & indultum huiusmodi auctoritate Imperiali, & de Imperialis potestatis plenitudine, ex certa scientia innovantes, & etiam confirmantes, ac præsentis nostræ constitutione Imperiali perpetuis temporibus valitura statuimus, vt si contra Priuilegium, vel indultum præfatum, quispiam prædictorum, puta Princeps, Baro, Nobilis, Miles, Cliens, Ciuis, Burgensis, seu Rusticus, aut alia quæcunque persona præmissa, ad cuiuscunque Tribunal, extra Regnum prædictum Bohemiæ, in quacunque causa criminali, Ciuili vel mixta, seu super quocunque negotio ci-

AUREA BULLA CAROLI

tatus fuerit, quocunque tempore, vel
 citatus comparere, vel in Iudicio, res-
 pondere minime teneatur. Quod si
 aduersus huiusmodi non comparētes,
 vel non comparentem a quocunque
 Iudice, cuiuscunque auctoritatis exi-
 stat, extra regnum ipsum Bohemix cō-
 stituto, Iudicialiter procedi, processus
 seu sententias interlocutorias vel dif-
 finitiuas, vnam vel plures, in quibus-
 cunque prænominatis causis siue ne-
 gotijs, quouis modo fieri vel promul-
 gari contingeret, auctoritate præmissa
 de plenitudine insuper antedictæ Im-
 peratoriæ potestatis, Citationes, præ-
 cepta, processus seu Sententias huius-
 modi, necnon executiones & omnia
 quæ ex eis, vel aliquo ipsorum quomo-
 dolibet sequi attentari possint, vel fie-
 ri, irritamus penitus & cassamus, adij-
 cientes expresse, & edicto Imperiali
 perpetuo valituro, eadem auctoritate,
 & de præmissæ potestatis plenitudine
 decernentes vt quemadmodū in præ-
 dicto Regno Bohemix, a tēpore cuius
 con-

cōtrarij non habetur memoria, iugiter
 obseruatū existat. Ita nulli prorsus Prin-
 cipi, Baroni, Nobili, Militi, Cliēti, Ciui,
 Burgēsi seu Rustico, nulli demū perso-
 næ, seu Incolæ Regni Bohemiæ sæpedi-
 cti, cuiuscunque Status, præminentie
 dignitatis vel conditionis existant, vel
 existat, a quibuscūque processibus, Sē-
 tentijs, Interlocutorijs, vel diffinitiujs,
 siue præceptis Regis Bohemiæ, aut
 quorumcunque suorum Iudiciū. Nec
 non executione eorundem contra se
 in Regali Iudicio, seu coram Regis re-
 gni, seu prædictorum Iudicum tribu-
 nalibus factis aut latis, habitis, vel ferē-
 dis, in antea seu fiēdis liceat, ad quod-
 cunque aliud Iudicium appellare, pro-
 uocationes quoque seu appellationes
 huiusmodi si quas contra hoc interpo-
 ni cōtingeret, eo ipso viribus non sub-
 sistant, & appellantes ipsi pœnam per-
 ditionis causarum, ipso facto se noue-
 rint incurrisse.

D 1

AVREA BVLLA CAROLI
DE AVRI, ARGENTI, ET
aliarum specierum mineris.

IX.

PRÆSENTI Constitutione in
perpetuum valitura, statuimus,
ac de certa scientia declaramus, quod
successores nostri Bohemiæ Reges,
necnon vniuersi & singuli Principes
Electores, Ecclesiastici & seculares, qui
perpetuo fuerint, vniuersas auri & ar-
gentifodinas, atque mineras, stanni,
cupri, plumbi, ferri, & alterius cuius-
cunque generis metalli, ac etiam salis
tam inuentas quam inueniendas in po-
sterum, quibuscunque temporibus in
Regno prædicto, ac terris & pertinen-
tijs eidem Regno subiectis, necnon
supradicti Principes in Principatibus,
terris, Dominijs, & pertinentijs suis te-
nere iuste possint, & legitime posside-
re, cum omnibus Iuribus nullo pro-
fus excepto, prout possunt seu consue-
uerunt talia possideri, necnon Iudæos
habere theolonia, in præterito statuta
& indicta percipere. Quodq. proge-
nitores

genitores nostri Reges Bohemiæ, felicis memoriæ, ipsiq. Principes Electores, ac progenitores, & prædecessores eorū legitime potuerint vsque ad præsens, sicut hoc antiqua laudabili & approbata consuetudine, diuturniq. ac longissimi temporis cursu præscripta noscitur obseruatum.

DE MONETIS.

X.

STATVIMVS præterea, vt Regi Bohemiæ, Successori nostro, qui fuerit pro tēpore, sicut constat, ab antiquo illustris memoriæ Bohemiæ Regibus nostris prædecessoribus licuisse, & in possessione pacifica continua ipsos fuisse Iuris subsequenti, videlicet monetæ Auri & Argenti, in omni loco & parte Regni sui, & subiectarum ei terrarum & pertinentiarum omnium, vbi Rex ipse decreuerit, sibiq. placuerit curare, & mandare, sub omni forma & modo, & in regno ipso Bohemiæ in hijs adhuc vsque tempora obseruatis.

AVREA BVLLA CAROLI
tis. Quodq. futuris perpetuæ Bohem
miæ Regibus, ac nostra Imperiali con-
stitutione & gratia perpetuo valituris
a quibuscunque Principibus, Magna-
tibus, Comitibus, ac alijs personis qual
cunque terras, castra, possessiones, siue
bona liceat emere, comparare, seu in
donum vel donationem ex quacunq;
causa aut inobligare, recipere, sub tali
terrarum, castrorum, possessionū, præ-
diorum, seu bonorum conditione cō-
suetā, vt videlicet propria recipiantur
vel comparentur, vt propria, libera, &
ea quæ dependent in feudum, simili-
ter emanent in feudum, seu compara-
ta taliter teneantur. Ita tamen quod
ipsi Reges Bohemiæ de hijs quæ hoc
modo comparauerint, vel receperint,
& regno Bohemiæ duxerint applican-
da ad pristina & consueta iura de tali-
bus Sacro explenda & reddenda Im-
perio sint astricti. Præsentem nihilo-
minus constitutionem & gratiam vir-
tute præsentis legis nostræ Imperialis
ad vniuersos Principes Electores, tam
Eccle-

Ecclesiasticos, quàm seculares successo-
res, & legitimos hæredes ipsorum, ple-
ne extendi volumus sub modis & con-
ditionibus, vt præfertur.

DE IMMUNITATE PRIN-
cipum Electorum. XI.

STATVIMVS etiam vt nulli Co-
mites, Barones, Nobiles, Feudales
Vassalli, Castrenses, Milites, Clientes,
Ciues, Burgenses, Nullæ quoque per-
sonæ, Colonien. Moguntinen. & Tre-
ueren. Ecclesijs subiecti vel subiectæ,
cuiuscunque Status, cõditionis vel di-
gnitatis existant, ad cuiuscunque acto-
ris instantiã, extra territorium & termi-
nos ac limites earundem Ecclesiarũ &
pertinentiarum suarũ, ad quodcunque
aliud tribunal, seu cuiusuis alterius, præ-
terquam Archiepiscoporum, Mogun-
tinenfis, Treuerensis, & Coloniensis, &
Iudicum suorum, Iudicium citari po-
tuerint, tẽporibus retroactis, vel trahi
seu vocari debeant perpetuis in antea
tẽporibus, siue possint, sicut in præteri-
tis in-

inuenimus temporibus obseruatum.
Quod si contra præsens edictum nostrum, prædictos Ecclesiarum Treuerensis, Moguntinensis, seu Colonienfis Subditos, vel eorum aliquem seu aliquos, ad cuiuscunque instantiam, seu ad cuiuscunque Tribunal, seu quacunque causa criminali, ciuili vel mixta, seu quocunque negotio extra territorium limites, seu terminos dictarum Ecclesiarum, vel alicuius earum citari contingeret, comparere vel respondere minime teneantur, & Citatio, processus, & sententiæ interlocutoriæ vel diffinitiuæ contra non venientes, a talibus Iudicibus extraneis latae vel factæ, fiendæ, & ferendæ, necnon præcepta & præmissorum executiones, & omnia quæ ex eis, vel aliquo eorum quomodolibet sequi attentari possent vel fieri irrita decernimus eo ipso, Adijcientes expresse quod nulli Comiti, Baroni, Nobili, Feudali, Vasallo, Castrensi, Militi, Clienti, Ciui, Rustico: Nulli demum personæ Ecclesijs huiusmodi

modi subiectæ, seu eius Incolæ cuius-
 que Status, dignitatis, vel condi-
 tionis existant, a processibus Senten-
 tijs, interlocutorijs, & diffinitiujs, siue
 præceptis Archiepiscoporum & Eccle-
 siarum huiusmodi, vel suorum officia-
 torum prædictorum iudicio factis aut
 latis, habitis, vel ferendis, in antea seu
 fiendis, ad quodcunque tribunal aliud
 liceat appellare, Quamdiu in Archi-
 episcoporum prædictorum & suorum
 Iudicio quærantibus non fuerit Iu-
 stitia denegata, appellationes contra
 hoc factas non recipi statuimus, cassasq.
 & irritas nunciamus. In defectu vero
 Iusticiæ prædictis omnibus ad Impe-
 riales duntaxat Curiam & tribunal,
 seu Iudicis immediate in Imperiali
 Curia pro tempore præsentis audiē-
 tiam, & etiam eo casu, non ad quemuis
 alium Iudicem seu ordinariū siue de-
 legatum, hijs quibus denegata fuerit
 Iusticia, liceat appellare. Quidquid ve-
 ro contra præmissa factum fuerit, sit
 irritum, eo ipso eandem constitutionē

AVREA BVLLA CAROLI
virtute præsentis legis nostræ Imperia-
lis, ad illustrem Comitem Palatinum
Rheni, Ducem Saxonix, & Marchio-
nem Brandenburgensem, Principes
Electores seculares, siue laicos hære-
des, successores, subditos eorum plenif-
sime extendi volumus, sub omnibus
modis & conditionibus, vt præfertur.

DE CONGREGATIONE

om

Principum. XII.

INTER illas multiplices reipublicæ
curas, quibus assiduè mens nostra
distrahitur, multa consideratione ne-
cessarium fore prospexit nostra subli-
mitas, vt Sacri Imperij Principes Ele-
ctores, ad tractandû de ipsius Imperij,
Orbisq. salute frequentius solito, con-
gredientur, Qui solidi bases Imperij, &
columnæ immobiles, quemadmodum
per longinquas adinuicem terrarum
consistunt distantias, ita de incum-
bentibus regionum sibi cognitarum
defectibus, referre simul & conferre
nouerint, sanisq. prouidentix suæ con-
silijs

filijs non ignorant, ac commodis talibus reformationibus salubriter opem dare, hinc est quod in solenni Curia nostra in Nurenberg cum Venerabilibus Ecclesiasticis, & Illustribus secularibus Principibus Electoribus, & multis alijs Principibus & proceribus, per nostram celsitudinem celebrata, habita cum eisdem Principibus Electoribus deliberatione, & de ipsorum Consilio, pro bono & salute Communi, cum dictis Principibus Electoribus, tam Ecclesiasticis quàm secularibus, duximus ordinandum. Qui quidem Principes Electores de cætero per singulos annos semel transactis, a Festo Resurrectionis Dominicæ, quattuor Septimanis continue connumerandis, in aliqua Ciuitatum Sacri Imperij personaliter congregentur, & ad idem tempus proxime affuturum, seu anno præsentis Colloquium, seu Curia & congregatio huiusmodi in ciuitate nostra Imperiali Metensi, per nos & eisdem Principes celebretur, ac tunc

AVREA BVLLA CAROLI

& deinceps die quolibet congregatio-
 nis huiusmodi locus, quo sequenti an-
 no conueniant ipsorū Consilio statua-
 tur, hac nostra ordinatione, ad nostrū
 ac ipsorum duntaxat beneplacitū du-
 ratura, qua durante ipsos sub nostro
 Imperiali conductu recipimus ad di-
 ctam Curiam accedendo, stando, &
 etiam recedendo, præterea ne tracta-
 tus communis salutis & pacis pertra-
 ctum & moram solatij, seu excessiuam
 frequentiam conuiuij retardetur, vt
 aliquando fieri est consuetum, concor-
 di voluntate duximus ordinandum, vt
 deinceps Curia seu cōgregatione præ-
 fata durante, generales omnium Prin-
 cipum celebrare alicui non liceat in-
 uitatas, Particulares vero quæ expedi-
 tionem agendorum non impediunt,
 cum moderamine sint permissæ.

REVOCATORIA PRI-
 uilegiorum. XIII.

PRÆTEREA statuimus & hoc
 Imperiali perpetuo sancimus edi-
 cto,

cto, quod vniuersa Priuilegia & litteræ
 quibuscunque personis, cuiuscunque
 Status, præeminentia, dignitatis, exi-
 stant, seu Ciuitatum, Oppidorum, &
 quorumlibet locorū Vniuersitatibus,
 super quibuscunque Iuribus, gratijs,
 immunitatibus, consuetudinibus, seu
 rebus alijs etiā proprio motu seu alias
 a nobis, vel recolendæ memoriæ diuis
 Romanorum Imperatoribus & Regi-
 bus, Prædecessoribus nostris, sub qui-
 buscunque verborum tenoribus con-
 cessa & concessæ, seu a nobis vel suc-
 cessoribus nostris Romanorum Impe-
 ratoribus & Regibus futuris tempori-
 bus concedenda, seu etiam conceden-
 dæ non debeant, aut possint libertati-
 bus, Iurisdictionibus, Iuribus & hono-
 ribus, seu Dominijs Principum Ele-
 ctorum Sacri Imperij, Ecclesiasticorū
 & secularium, aut alicuius ipsorum in
 aliquo penitus derogare, etiam si in ta-
 libus Priuilegijs & litteris, quarumli-
 bet personarum, cuiuscunque præe-
 minentia, dignitatis vel status extite-

AVREA BVLLA CAROLI

terint, (vt præfertur) seu Vniuersitatū
huiusmodi expressē cautum sit, vel fue-
rit in futurum, quod reuocabilia seu
reuocabiles esse non debeant, nisi de
ipsis & toto in eis comprehenso teno-
re, In tali reuocatione fieret de verbo
ad verbum seriatim mentio specialis,
huiusmodi namque priuilegia, & litte-
ras, si & in quantū libertatibus, Jurisdi-
ctionibus, Iuribus aut honoribus, seu
Dominijs, quæ superius exprimuntur,
dictorum Principum Electorum, aut
alicuius ipsorum derogare vel obuiare
censentur, In aliquo quo ad hoc reuo-
camus ex certa scientia & cassamus, re-
uocataque & reuocatas intelligi, repu-
tari, & haberi volumus, de Imperato-
riæ plenitudine potestatis.

DE HIIS QUIBUS VT INDI-
gnis auferuntur bona feudalia.

XIIII.

Non
IN plerisque partibus Vasalli & feu-
datarij, Dominorum feuda, seu be-
neficia, quæ a Dominis ipsis obti-
nent, intēpestiue verbaliter, & in frau-
de re-

de renuntiant seu resignant, eadem & facta renuntiatione huiusmodi Dominos ipsos maliciose diffidant, suasq. inimicitias eis denuntiant, dāna ipsis subsequenter graua inferendo, & beneficia seu feuda sic relicta, prætextu guerræ seu inimicitæ iterum inuadunt, & occupant, & detinent occupata. Ea propter præsentis constitutione in perpetuum valitura sancimus, quod talis resignatio seu renunciatio haberi debeat pro non facta, nisi libere & realiter facta fuerit per eosdem, Ita quod possessio beneficiorum & feudorum huiusmodi Dominis ipsis corporaliter & realiter assignetur, in tantum quod nullo vnquam tempore diffidātes ipsi in bonis, feudis seu beneficijs resignatis, dominos ipsos perturbent per se aut alios, aut molestēt, nec ad hoc cōsiliū præstent, auxiliū, vel fauorē. Cōtrariū facientes, seu Dominos suos in beneficijs & feudis resignatis, vel nō resignatis inuadēs, quomodolibet perturbās vel dāna in ipsis inferēs, seu cōsiliū,

AVREA BVLLA CAROLI

auxilium præstans talia faciētibus, vel fauorem, feuda & beneficia huiusmodi eo ipso amittat, infamis existat, & banno Imperiali subiaceat, & nullus ad feuda vel beneficia pateat ei de cætero quocunque tempore aditus vel regressus, nec de nouo concedi sibi valeant vllō modo, Et facta eis contra, ac illorum concessio, seu inuestitura secuta, viribus non subsistat. Postremo omnes poenas prædictas, illos vel illum, quæ prædicta resignatione non facta, contra dominos suos fraudulenter agentes, scienter eos inuaserint vel inuaserit diffidatione quacunque præuia, vel obmissa, vigore præsentis sancionis incurrere decernimus ipso facto.

DE CONSPIRATORIBVS.

XV.

DETESTANDAS præterea & Sacris legibus reprobatas conspirationes & conuenticula, seu colligationes illicitas, in Ciuitatibus & extra, vel inter Ciuitatem & Ciuitatem, inter

inter personam & personam, seu inter personam & Ciuitatem prætextu parentelæ, seu receptionis in Ciues, vel alterius cuiuscunque coloris coniurationes, insuper confœderationes & pacta, necnon & consuetudinem circa huiusmodi introductam, quam censemus potius corruptelam reprobamus, damnamus, & ex certa scientia irritamus, quas ciuitates seu personę cuiuscunque conditionis aut status, siue inter se, siue cum alijs absque auctoritate Dominorum, quorum subditi vel ministeriales, seu in quorum districtu consistunt, eisdem Dominis nominatim non exceptis fecerint hæcenus, & facere præsumperint in futuro, sicut per Sacras diuorum Augustorum prædecessorum nostrorum leges prohibitas non ambigitur, & cassatas, illis confœderationibus & ligis duntaxat exceptis, quas Principes & Ciuitates, ac alij super generali pacę prouinciarum atque terrarum inter se formasse noscuntur. Illas enim nostræ declarationi

AVREA BVLLA CAROLI

specialiter referuantes, in suo decernimus vigore manere, donec de hijs aliud duxerimus ordinandum personam singularem quæ de cætero contra tenorem præsentis constitutionis, ac legis nostræ antiquæ, super hoc æditæ, confœderationes, colligationes, conspirationes, & pacta huiusmodi inire præsumperit, vltra poenam legis eiusdem notam infamiæ, & poenam decem librarum auri: Ciuitatem vero, vel Vniuersitatem in hanc legem nostram similiter committentem centum librarum auri, Necnon amissionis & priuationis libertatû & Priuilegiorum Imperialiû, poenas incurrere decernimus, eo ipso medietate poenæ huiusmodi pecuniariæ Fisco Imperiali, Reliqua vero Domino districtus in cuius præiudicium factæ fuerint applicanda.

DE PFALBURGERIIS.

XVI.

CÆTERVM quia nonnulli Cives & subditi Principû, Baronû, & aliorum hominum, sicut frequens ad

ad nos querela perduxit iugum Ord-
 nariæ subiectionis querentes abijcere,
 imo auro temerario contemnentes, in
 aliarum ciuitatum ciues recipi se pro-
 curant, & frequentius in præterito
 procurarunt, Et nihilominus in priorū
 Dominorum, quos tali fraude præsum-
 pserunt, vel præsumunt deserere terris
 Ciuitatibus, opidis, & villis, corporali-
 ter residentes, Ciuitatum ad quas hoc
 modo se transferunt libertatibus gau-
 dere, & ab eis defensari contendunt,
 qui in partibus Alamanix Pfalburge-
 rij consueuerunt vulgariter appellari.
 Quoniam autē patrocinari non debēt
 alicui fraus & dolus, de Imperatoriæ
 potestatis plenitudine omnium Prin-
 cipū Electorum Ecclesiasticorū & se-
 cularium, sano accedente Consilio, ex
 certa sciētia statuimus, & præsentī lege
 perpetuo valitura sancim⁹, q̄ prædicti
 Ciues, & subditi eis, quib⁹ subsunt tali-
 ter illudētes in omnib⁹ terris, locis, &
 prouincijs Sacri Imperij, a præseti die in
 posterū Ciuitatū, in quorū Ciues qui
 tali

AVREA BVLLA CAROLI

tali fraude recipi se procurant, vel ha-
 ctenus procurarunt, Iuribus & liber-
 tatibus in nullo potiantur, nisi ad hu-
 iusmodi Ciuitates corporaliter & rea-
 liter transeuntes, ibique Larem vouen-
 tes, continuo vere & non ficte residen-
 tiam facientes, debita onera & muni-
 cipalia subeant in eisdem. Si qui vero
 contra praesentis nostrae legis tenorem
 recepti sunt, vel fuerint in futurum, il-
 lorum receptio omni careat firmitate,
 & recepti cuiuscunque conditionis,
 dignitatis aut status existant, in nullo
 casu, penitus siue causa Ciuitatum ad
 quas recipi se procurant, Iuribus & li-
 bertatibus gaudeant, quomodolibet
 vel fruuntur non obstantibus quibus-
 cunque Iuribus, priuilegijs, vel consue-
 tudinibus obseruatis, quantocunque
 tempore & obtentis, quas & quae in
 praesentibus ex certa scientia reuoca-
 mus, & de praedictae Imperialis pleni-
 tudine potestatis, omniq. carere de-
 cernimus robore firmitatis, Circa praemissa

missa Principum, Dominorū, & aliorum hominū, quos taliter deserere contingit, vel continget, In posterum Iuribus circa personas & bona subditorum quorumcunque ipsos sæpedito modo deserentium semper saluis, hos nihilominus qui sæpeditos Ciues & subditos alienos recipere contra præsentis nostræ legis dispositionem præsumperint, vel recipere in præterito præsumperunt. Si eos omnino non dimiserint infra mensem post intimationem præsentium eis factam, centū Marchas auri puri pro transgressione huiusmodi, totiens quotiens deinceps factum fuerit incurrere decernentes, quarum medietas Imperiali Fisco nostro, reliqua vero Dominis illorum qui recepti fuerint, irremissibiliter applicentur.

DE DIFFIDATIONIBVS.

XVII.

Eos qui de cætero aduersus aliquos incertam diffidationis causam

sam se habere fingentes, ipsos in locis
 ubi domicilia non obtinent, aut ea cō-
 muniter non inhabitant, intempestiue
 diffidant, declaramus damna quæcun-
 que per incendia, spolia, vel rapinas,
 diffidatis ipsis cum honore suo inferre
 non posse. Et quia patrocinari non de-
 bent alicui fraus & dolus, præsentis cō-
 stitutione in perpetuum valitura san-
 cimus diffidentes huiusmodi quibus-
 cunque Dominis aut personis, cum
 quibus alicui fuerunt in societate, fa-
 miliaritate, vel honesta quavis amici-
 tia conuersati, sic factas, vel fiendas, in
 posterum non valere, nec licere, præ-
 textu diffidationis cuiuslibet quempiã
 inuadi per incendia, spolia, vel rapinas
 nisi diffidatio per tres dies naturales
 ipsi diffidando personaliter vel in loco
 quo habitare consuevit, publice fuerit
 intimata, possitq. de intimatione hu-
 iusmodi per testes idoneos fieri plena
 fides. Quisquis secus quempiã diffi-
 dare & inuadere modo præmissis præ-
 sumperit, infamiã, eo ipso incurrat, ac
 si nul-

si nulla diffidatio facta esset, quem etiã
tanquã proditorem per quoscũq; Iudi-
ces pœnis legalib⁹ statuimus astigari.

Prohibemus etiam & dãnamus vni-
uersas & singulas guerras, & lites iniu-
stas, cuncta quoque iniusta incendia,
spolia, & rapinas, indebita & inconsue-
ta Theolonia, & Conductus & exa-
ctiones pro ipsis conductibus extor-
queri consuetas, sub pœnis quibus Sa-
cræ leges præmissa & eorum quodli-
bet sanciant punienda.

LITTERA INTIMATIONIS.

XVIII.

VOBIS illustri & magnifico Prin-
cipi, Domino Marchioni Bran-
denburgensi, Sacri Imperij Archica-
merario, Coelectori, & amico nostro
carissimo, Electionem Romanorũ Re-
gis, quæ ex rationabilibus causis iam
imminet faciendã, præsentibus intima-
mus, vosq; ex officij nostri debito ad
electionẽ præfatam rite vocamus, qua-
tenus a die tali, &c. Infra tres menses

conti-

AVREA BVLLA CAROLI

continuo computandos, per vos seu
 Nuncios aut Procuratores vestros, unū
 vel plures sufficiens mandatum haben-
 tes, ad locum debitum iuxta formam
 Sacrarum legum super hoc æditarum,
 venire curetis, deliberaturi, tractaturi,
 & concordaturi, cum alijs Conprinci-
 pibus & Coelectoribus vestris & no-
 stris, de electione futuri Regis Roma-
 norum in Imperatorem postmodum
 (favente Domino) promovendi, in
 eodem mansuri, vsque ad plenam cō-
 summationem electionis huiusmodi,
 & alias facturi & processuri, prout in
 Sacris legibus super hoc deliberata æ-
 ditis inuenitur expressum, aliās non
 obstante vestra seu vestrorum absentia
 in præmissis cum alijs Conprinci-
 pibus & Coelectoribus nostris, prout
 legum ipsarum sancivit auctoritas fi-
 naliter procedemus.

FOR-

FORMA PROCVRATORII

*mittendi per eum Principem Electorem,
qui Nuncios suos ad Electionem faciendā
duxerit destinandos.*

XIX.

Nos tali Dei Gratia, &c. Sacri Imperij, &c. Notum facimus tenore presentium vniuersis, quod cum Electio Romanorum Regis ex rationabilibus imminet facienda, Nos de honore & statu Sacri Imperij solitudine debita intendere cupientes, ne tā grauibus dispendijs periculose subiacet, de fide & circumspectionis industria dilectorum nobis, &c. fideiū nostrorū obtinentes, Vtique presumptionis indubie fiduciam, singularem ipsos & quemlibet eorum insolidū, ita quod non sit melior cōditio occupantis, Sed quod per vnum eorum inceptum fuerit, per alium finiri valeat & licite terminari, omni iure & modo & forma, quibus melius & efficacius possumus seu valemus, nostros veros & legitimos Procuratores & Nuncios speciales facimus

cimus, constituimus, & ordinamus, ad
 tractandū vbilibet, vna cum alijs Con-
 principibus & Coelectoribus nostris,
 tam Ecclesiasticis quàm secularibus, &
 cum ipsis concordandum, conuenien-
 dum, & concludendū, de persona qua-
 cunque habili ac idonea, in Regem
 Romanorum eligenda, & ipsis tracta-
 tibus super electione talis personæ ha-
 bendis pro nobis loco & nomine no-
 stris interessendum, tractandū & deli-
 berandum necnon vice & nomine no-
 stris, eandem personam nominandū,
 & in ipsam consentiendū, ac etiam in
 Regem Romanorum promouendum,
 ad Sacrum Imperium eligendum, ac in
 animam nostram præstandum quod-
 cunque Iuramentum necessarium, de-
 bitum, seu consuetum fuerit, circa præ-
 missa & quodlibet præmissorum aliū,
 vel alios Procuratores in solidum sub-
 stituendum, & reuocandum, & omnia
 & singula faciendū, quæ in præmissis,
 & circa præmissa, etiam vsque ad con-
 summationem tractatum, nominatio-
 nis,

nis, deliberationis, & electionis huiusmodi de præfenti faciendæ necessaria aut vtilia fuerint, seu etiã quomodolibet oportuna: Etiã si præmissa, vel eorũ quodlibet mandatũ exigant speciale: Etiã si maiora, vel magis singularia fuerint supradictis, & quę nosmetipsi facere possemus, si huiusmodi tractatum, deliberationis, nominationis & electionis, futuræ negotijs præfentes & personaliter adessemus, gratum & ratum, habentes & habere volentes, & nos perpetuo habituros, firmiter promittētes, quidquid per antedictos Procuratores seu Nuntios nostros, necnon Substitutos aut substituendos ab ipsis seu eorũ altero in præmissis, seu præmissorum quodlibet actum, gestum, seu factum fuerit aut quomodolibet ordinatum.

DE VNIONE PRINCIPVM
Electorum, & iurium eius connexorum.

XX.

CVM vniuersi & singuli Principatus, quorũ virtute seculares Principes

AVREA BVLLA CAROLI

cipes Electores Ius & vocē in electione Regis Romanorum in Cēsare promouendi obtinere noscuntur, cū Iure huiusmodi, necnon officijs, dignitatibus, & iuribus alijs, eis & cuilibet eorum annexis, & dependentibus ab eisdem, ad eo coniuncti, & inseparabiliter sint vniti, quod Ius, vox officium, & dignitas, alia quoque Iura, ad quolibet Principatum eorundem spectantia, cadere non possint in alium, præter illum, qui Principatum ipsum cum terra, Vassalagijs, feudis & Dominio ac eius pertinentijs vniuersis dinoscitur possidere. Præsenti edicto Imperiali perpetuo valituro sancimus, vnūquemque Principatum prædictorum cum iure & voce electionis ac officio cæterisque omnibus dignitatibus, iuribus & pertinentijs ad ipsum spectantibus, Ita perseuerare & esse debere vnitum perpetuis temporibus indivisibiliter & coniunctum quod possessor Principatus cuiuslibet etiam iuris, vocis officij, dignitatis & pertinentiarum
 omnium

omnium ad illum spectantium, quieta
 debeat & libera possessione gaudere,
 ac Princeps Elector ab omnibus repu-
 tari, ipseque & nemo alius per cæte-
 ros Principes Electores ad electionem
 & omnes actus alios pro Sacri Impe-
 rij honore vel oportunitate gerendos,
 omni tempore assumi, sine contradi-
 ctione qualibet & admitti, nec aliquid
 præmissorū ab altero, cum sint, & esse
 inseparabilia, diuidi, vel nullo tempore
 debeant separari, aut in iudicio vel ex-
 tra, diuifim repiti valeāt vel euinci, vel
 etiam per sentētiam separari. Nec ali-
 quis vnum sine alio impetēs audiatur,
 Quod si per errorem vel alias auditus
 quis fuerit, aut processus, Iudiciū, sen-
 tentia, vel aliquid huiuscemodi cōtra
 dispositionem nostrā emanauerit, seu
 quomodolibet attētari contigerit, hoc
 totū & omnia ex hijs & quolibet eorū
 sequētia eo ipso viribus non subsistāt.

DE ORDINE PROCESSIONIS
 inter Archiepiscopos.

QVONIAM autem superius in principio constitutionū nostrarum præsentium, circa ordinationem Ecclesiasticorum Principum Electorū, in Consilio & in mensa, vel alias quotiens Imperialem curiam celebrari, seu Principes Electores, deinceps cum Imperatore vel Rege Romanorū congregari contigerit, sufficienter duximus providendum, super qua priscis audivimus temporibus pluries disceptatū expedire credimus etiam processions & deambulationis inter eos ordinem diffinire. Quapropter hoc Imperiali ædicto decernimus, vt quotiēscunque in congregatione Imperatoris vel Regis Romanorum & Principum prædictorum, Imperatore vel Rege ipso deambulante, Insignia ante faciem suam portari cōtigerit, Archiepiscopus Treuerē. in directā diametrali linea ante Imperatorem vel Regē transeat, illiq. soli medijs inter eos ambulent, quos Imperialia vel Regalia contingeret Insignia

gnia deportare. Dum autem Imperator vel Rex absq; Insignijs eisdē inceserit, extunc idem Archiepiscopus Imperatorē vel Regē præfato modo præcedat, Ita, quod nemo penitus inter eos medius habeatur, alijs duobus Archiepiscopis Electoribus loca sua iuxta distinctionem prouinciarum suarū circa sessionē superius declaratam, Etiā circa processionē perpetuo seruaturis.

DE ORDINE PROCESSIONIS
Principum Electorum, & per quos insignia deportentur.

XXII.

Ad declarandum autem in Imperatoris vel Regis Romanorū deambulantis præsentia processionis ordinem Principum Electorum, de quo supra fecimus mentionē, Statuimus vt quotienscunque in celebratione Imperialis Curia, Principes Electores cū Imperatore seu Rege Romanorum in quibuscunque actibus vel solennitatibus processionaliter ambulare cōtigerit

AVREA BVLLA CAROLI

& Imperialia vel Regalia debuerint insignia deportari, Dux Saxoniae Imperialem seu Regalem enssem deferens, Imperatorem seu Regem immediate praecedat, & inter illum & Archiepiscopum Treuerensem medius habeatur, Comes vero Palatinus pomum Imperiale portans, a latere dextero, & Marchio Brandenburgensis sceptrum deferens a sinistro latere ipsius Ducis Saxoniae linealiter gradientur, Rex autem Bohemiae Imperatorem seu Regem ipsum immediate nullo interueniente sequatur.

DE BENEDICTIONIBVS ARCHIEPISCOPORVM IN PRAESENTIA IMPERATORIS.

XXIII.

QUOTIENS insuper in Imperatoris vel Regis Romanorum praesentia Missarum solennia celebrari, ac Moguntinensium, Treuerensium, & Coloniensium Archiepiscopos, vel duos ex eis adesse contigerit, in confessione qua ante Missam dici consuevit, ac in profectione Euangelij osculandi, & pace post

post Agnus Dei portanda, necnon in benedictionibus post finita Missarum solennia, ac etiã ante mensam faciẽdis, & in gratijs post cibum acceptũ agendis, Is inter eos ordo seruetur, prout de ipsorum Consilio duximus ordinãdum. Quod prima Die hæc omnia & singula, a primo: secunda die, a secũdo: tertia vero, a tertio peragantur. Primũ autem vel secundum, aut tertium hoc casu, secundum quod prius vel posterius quilibet eorũ consecratus existit, debere intelligi declaramus. Et vt se inuicem honore condigno præueniãt, & exemplum alijs inuicem honorandis quem circa præmissa ordo tetigerit, ad hoc alterum conuiuentia, & caritatiua inclinatione inuitet. Et tunc demum ad præmissa procedat seu quodlibet præmissorum.

Infra scriptæ leges promulgatæ sunt in Curia Metensi, per Dominum Carolum Quartum Romanorum Imperatorẽ, & Bohemiæ Regem Augustũ. Anno Domini Millesimo tricentesi-

mo quinquagesimo sexto, in die Natalis Christi, assistentibus sibi omnibus, Sacri Romani Imperij Electoribus, presentibus Dominis, venerabili in Christo Patre, Domino T. Episcopo Albanensi, Sanctæ Ro. Ecclesiæ Cardinali, ac Carolo Regis Franciæ primogenito, Normandiæ Duci, illustri ac Delphino Wienensi.

Si quis cum Principibus, Militibus, vel priuatis seu quibuscunque personis plebeis, etiam scelestam factionem aut factionis ipsius inierit Sacramentum vel dederit consiliū de nece venerabilium & illustrium nostrorum, & Sacri Romani Imperij tam Ecclesiasticorum quā secularium Principum Electorum seu alterius eorundem, Nam & ipsi pars corporis nostri sunt, Eadem enim seueritate voluntatē sceleris, qua effectum puniri iura voluerunt, ipse quidem utpote Maiestatis reus gladio feriat, bonis eius omnibus Fisco nostro addictis, filij vero eius quibus vitam Imperiali specialiter lenitate concedimus. Paterno enim

no enim deberent perire supplicio, in
 quibus paterni, hoc est hæreditarij cri-
 minis metuuntur exempla, a materna
 vel auita omnium etiam proximorum
 hæreditate & successione habeatur a-
 lieni, testamentis aliorum nihil capiât,
 sint perpetuo egentes, & pauperes, in-
 famia eos paterna semper comitetur,
 ad nullum vnquã honorẽ nullaq. Sa-
 cramenta perueniât: Sint postremo ta-
 les, vt hijs perpetua egestate sordenti-
 bus, sit & mors solatiũ, & vita suppliciũ.
 Deniq; iubem⁹ eos esse notabiles sine
 venia, qui pro talibus vnquã apud nos
 interuenire tētauerint, ad filias sane eo-
 rũ quolibet numero fuerint, falcidiã tã-
 tum ex bonis matris, siue testata, siue
 intestata defecerit, volum⁹ puenire, vt
 habeât mediocrẽ potius filix alimoniã
 quã integrũ emolumentũ, aut nomẽ
 hæredis cõsequatur. Mitior enim circa
 eas debet esse sentẽtia, quas p infirmi-
 tate Sexus minus ausuras esse cõfidim⁹.
 Emãcipationes quoq; quæ a prædi-
 ctis siue in filios post legẽ dũtaxat latã
 siue

AVREA BVLLA CAROLI

siue in filias fuerint collatę, nō valeant.
 Dotes, donationes quorumlibet. Po-
 stremo item alienationes quas ex eo
 tempore qualibet fraude, vel iure fa-
 ctas esse constiterit, quo primum me-
 morati de inēda factione ac societate
 cogitauerint, nullas statuim⁹ esse mo-
 mēti. Vxores sane, prædictorum recu-
 perata dote, si in ea cōditione fuerint,
 vt quæ a viris titulo donationis acce-
 perunt, filijs debeant reseruare, tēpore
 quo vsusfructus absumentur, omnia
 ea Fisco nostro se relicturas esse cog-
 noscant, quæ iuxta legem filijs debe-
 bantur. Falcidia etiam ex hijs rebus fi-
 liabus tantum non etiam filijs depute-
 tur. Id quod de prædictis eorumq. fi-
 lijs cauimus, etiam de Satellitibus, cō-
 scijs, ac ministris, filijsq. eorum simili
 seueritate cēsemus. Sane si quis ex hijs
 in exordio inita factionis studio veræ
 laudis accensus, ipse prodiderit factio-
 nem, & præmio a nobis & honore do-
 nabitur. Is vero qui vsus fuerit factio-
 ne, si vel serio, tamen incognita adhuc
 Consi.

Consiliorum archana patefecerit, Absolutione tantum ac venia dignus habebitur. Statuimus insuper, vt siquid contra prædictos Principes Electores Ecclesiasticos vel seculares, commissum dicatur, etiam post mortem rei, id crimen instaurari posse. In hoc item crimine, quod ad læsam in Principibus Electoribus suis maiestatem pertinet, etiã in caput Domini serui, torquetur.

Volumus insuper & præsentì Imperiali sancimus edicto, vt etiã post mortem nocentium, hoc crimen inchoari possit, vt conuictò mortuo memoria eius damnetur, & bona eius successoribus eius eripiantur. Nam ex quo sceleratissimum quis cœperit, consilium, exinde quodammodo sua mente punitus est. Porro ex quo quis tale crimē contraxit, neque alienare, neque manumittere eum posse, nec ei solucere iure debitorē decernimus. In hac causa in caput Domini seruos torqueri statuimus, id est, propter causam factionis damnandæ, cōtra Principes Electores Eccle-

AVREA BVLLA CAROLI

Electores Ecclesiasticos & seculares, vt præmittitur, & si decesserit quis propter incertam personam, successoris bona seruetur, si in causa huiusmodi fuisse mortuus arguatur.

Si cæteros Principes cõgruit in sua integritate seruari, vt corroboretur Iusticia, & subiecti fideles pace gaudeant & quiete: Multo magis magnifici Principatus, dominia, honores, & Iura Electorum Principum debent illæsa seruari. Nan vbi magis incumbit periculũ maius debet remedium adhiberi, ne columnis ruentibus, basis totius ædificij collidatur.

Decernimus igitur, & hoc perpetuis tẽporibus valituro sancimus edito, quod exnunc in antea perpetuis futuris temporibus, insignes & magnifici Principatus videlicet Regnum Bohemiæ, Comitatus Palatinus Rheni, Ducatus Saxonix, & Marchinatus Brãdenburgen. terræ districtus, Homagia, Vasallagia, & alia quæuis ad ipsa spectãtia, scindi, diuidi, seu quauis condicione di-

ne dimembrari non debeant, sed vt potius in sua perfecta integritate perpetua maneant, Primogenitus filius succedat in eis, sibiq̄ue soli Ius & Dominium competat, nisi forcitan mēte captus, fatuus, seu alterius famosi, & notabilis defectus existeret, propter quē non deberet seu posset hominib⁹ Principari, in quo casu inhabita sibi successione, secundo genitum si fuerit in ea progenie, seu alium seniore fratrē vel consanguineum laicum, qui paternō stipiti, in descēdenti recta linea proximior fuerit, volumus successurū. Qui tamen apud alios fratres & sorores, se clementē & pium exhibebit, cōtinuo iuxta datam sibi a Deo gratiā, & iuxta suum beneplacitum, & ipsius patrimonij facultates, diuisione, scissione, seu dimēbratione principatus, & pertinētiarū eius sibi modis omnib⁹ interdicta

Die qua solennis Curia Imperialis vel Regia fuerit celebrāda, veniant circa horam primam Principes Electores Ecelesiastici & seculares, ad domum
 habi-

AVREA BVLLA CAROLI

habitationis Imperialis siue Regalis,
 & ibi Imperator vel Rex ipse omnibus
 insignijs Imperialibus induetur, & af-
 census equis omnes vadant cum Impe-
 ratore vel Rege ad locum sessionis ap-
 tatae, & ibi quilibet eorum in ordine
 & modo supra in lege de ordine pro-
 cessionis ipsorum Principum Electo-
 rum plenius diffinito. Portabit etiam
 Archicancellarius, in cuius Archican-
 cellariatu hæc fuerint, super Baculo ar-
 genteo omnia Sigilla & Typaria Im-
 perialia siue Regalia. Seculares vero
 Principes Electores sceptrum, pomū,
 & ensen, secūdum quod superius ex-
 primitur, deportabūt. Portabūt etiam
 immediate ante Archiepiscopum Tre-
 uerensem suo loco transeuntem, Pri-
 mo Aquisgranensis, Secundo, Medio-
 lanensis Corona, & hoc ante Impera-
 torem duntaxat, qui iam Imperialibus
 Infulis est decoratus, quas gestabunt
 aliqui Principes inferiores, ad hoc per
 Imperatorem iuxta placitum deputā-
 di. Imperatrix etiam vel Regina Ro-
 ma-

manorum suis augustalibus amicta insignijs, post Regem vel Imperatorē Romanorum, & etiam post Regem Bohemię, qui Imperatorem immediate subsequitur competentis spacij interuallo, suis associata proceribus, suisq. comitata virginibus, ad locū Sessionis procedat.

DE OFFICIIS PRINCIPVM
in solennibus Curijs Imperatorum, vel Regum Romanorum.

XXIII.

STATVIMVS, vt quodocunq; Imperator vel Rex Romanorum solennas Curias suas celebrauerit, in quibus Principes Electores sua deseruire seu exercere debent officia, subscriptus in hijs ordo seruetur. Primo enim Imperatore vel Rege ipso in sede Regia, siue Solio Imperiali sedente, Dux Saxoniae officium suum agat hoc modo. Ponetur enim ante ædificium Sessionis Imperialis vel Regiæ acruus auenę, tātę altitudinis, quod pertingat vsq; ad pectus vel antilenā equi, super

F. quo

quo sedebit ipse Dux, & habebit in manu baculum argenteum, & mensuram argenteam, quæ simul faciant in pondere, duodecim Marchas argenti, & sedens super equo, primo mensuram eandem de auena plenam accipiet & famulo primitus venienti ministrabit eandem, Quo facto figendo baculum in auenam recedet, & vice Marefcalcus eius, puta de Papenheym accedens, vel eo absente Marefcallus Curiaë auenam ipsam distribuet.

Ingresso vero Imperatore vel Rege ad mensam, Principes Electores Ecclesiastici, videlicet Archiepiscopi, stantes ante mensam cum cæteris Prælatibus, benedicent eandem secundum ordinem, qui circa hæc eis in superioribus est prescriptus, & benedictione completa, iidem Archiepiscopi omnes si assint, alioquin duo vel vnus Sigilla, & Tiparia Imperialia siue Regalia, a Cancellario Curiaë recipient, eoq. in cuius Archicancellariatu Curiam ipsam celebrari continget, in medio procedente, & alijs duobus ex

bus ex alterutro latere subiunctis, Sigilla & Tiparia ipsa omnes quidem baculum suspensa fuerint manibus contingentes, ea portabunt, & ante Imperatorem vel Regem reuerenter ponent in mensa. Imperator vero siue Rex, eadem ipsis statim restituet, & in cuius Archicancellariatu hoc fuerit, ut praefertur, is maius Sigillum collo appensum, usque ad finem mensae gestabit, & deinceps donec ad hospicium suum perueniat, ab Imperiali siue Regali Curia equitatio. Baculus vero de quo praemittitur, esse debet argenteus, duodecim marchas argenti habens in pondere, cuius tam argenti quam praecipui partem tertiam, unusquisque Archiepiscoporum ipsorum persoluet, & Baculus ipse protinus una cum Sigillis & Tiparijs debet Cancellario Imperialis Curiae assignari, in usus suos beneplacitos conuertendos: Postquam autem is quem ordo tetigerit portando Sigillum maius ad Imperiali Curia ad hospicium suum redierit, ut praefertur, statim Sigillum ipsum,

AVREA BVLLA CAROLI

ipsum per aliquē de suis familiaribus
prædictæ Imperialis Curia Cancellario remittet super equo, quē iuxta propriæ dignitatis decentiam, & amorem quem ad Cancellarium Curia gesserit ipsi Cancellario tenebitur largiri.

Deinde Marchio Brandenburgēsis Archicamerarius, accedat super equo, habens argenteas pelues cum aqua in manibus, ponderis duodecim marcharum argenti, & pulchrum manutergiū & descendens ab equo dabit aquā Imperatori, vel Regi Romanorum manibus abluendis.

Comes Palatinus Rheni intrabit similiter super equo, habens in manibus quattuor Scutellas argēteas, cibus impletas, quarum quælibet tres marchas habeat, in scatera, & descēdēs ab equo portabit & ponet ante Imperatorem vel Regem in mensa.

Post hæc Rex Bohemiæ Archipincerna veniat similiter super equo, portans in manibus Cuppam vel Ciphū argenteum ponderis duodecim marcharum

charum coopertū, vino & aqua permixtum inpletum, & descendēs de equo, Ciphū ipsum Imperatori vel Regi Romanorū porriget ad bibendum.

Sicut autem hætenus obseruatum fuisse cōperimus, ita statuimus, vt peractis per Principes Electores seculares prædictis ipsorum officijs, ille de Falkensteyn Subcamerarius, equū & pelles Marchionis Brandēburgensis pro se recipiat. Magister coquinæ de Nortemberg equum & scutellas Comitis Palatini, Vicepincerna de Limpurg, equum & Ciphū Regis Bohemiæ, Vicemarestallus de Papenheym equum, baculum, & mensuram prædictam Ducis Saxonix, si tamen ipsi in tali Imperiali seu Regali Curia præsentēs existāt & eorum quilibet in officio suo ministrēt. Si vero ipsi vel eorū aliqui a præfata Curia se duxerint absentādos, extunc Imperialis vel Regalis Curix quotidiani ministri vice absentium, puta quilibet in loco eius absentis, cui in vocabulo seu officio communicat, si-

AVREA BVLLA CAROLI

cut geret officium, sic tollat in præmissis & fructum.

Imperialis insuper mensa vel Regia sic debet aptari, vt ultra alias aulae tabulas siue mēsas in altitudine sex pedum sit altius eleuata, in qua præter Imperatorem Romanorum duntaxat, vel Regem die solennis Curia nemo penitus collocetur. Sedes vero & mēsa Imperatricis siue Reginae parabitur a latere in aula, ita quod ipsa mensa tribus pedibus Imperiali siue Regali mēsa sit bassior, & totidem pedibus eminentior supra sedes Principum Electores, qui Principes suas inter se in vna eadēq. altitudine sedes habebunt, & mēsas.

Infra Sessionem Imperialem, mēsa pro septē Principibus Electoribus Ecclesiasticis & secularibus præparentur, tres videlicet a dexteris, & tres aë sinistris, & septima directe versus faciem Imperatoris vel Regis, sicut superius in Capitulo de Sessionib⁹, & ordine Principum Electorum, per nos est clarius diffinitum, ita etiam quod nullus alius cuius-

cuiuscunq; dignitatis vel status existat, sedeat inter ipsos, vel ad mēsas eorum.

Non liceat autem alicui prædictorū secularium Principum Electorū, peracto officij sui debito, se locare ad mēsa sibi paratam, donec alicui suorum Cō principum Electorum eius Officium restatagendum. Sed cum aliquis eorū vel aliqui ministerium suum expleuerint, ad præparatas sibi mensas transeāt & iuxta illas stando expectent, donec ceteri ministeria sua expleuerint supradicta: Et tunc demum omnes & singuli pariter ad mensas suas sibi positas se locabunt.

Inuenimus etiam ex clarissimis relationibus & traditionibus antiquorū illud a tempore cuius contrarij iam nō habetur memoria, per eos qui nos præcesserunt feliciter esse iugiter obseruatum, vt Regis Romanorum futuri Imperatoris in Ciuitate Franckenford, celebraretur electio, Et prima Coronatio Aquisgrani, & in oppido Nurenberg prima sua Regalis Curia haberetur.

AVREA BVLLA CAROLI

tur. Quapropter certis ex causis etiã futuris præmissa seruari debere temporibus declaramus, nisi præmissis omnibus, seu eorum alicui impedimentum legitimũ obuiaret.

Quandocunq; insuper aliquis Princeps Elector Ecclesiasticus, vel etiã secularis, iusto impedimẽto detentus, ad Imperialem Curia vocatus venire nõ valens, Nuncium vel Procuratorẽ cuiuscunque dignitatis vel status transmiserit, missus ipse licet loco mittentis, iuxta datum sibi ab eo mandatum, admitti debeat: In mensa tamen vel sede quẽ illi qui ipsum transmittit, deputata fuerit, non sedebit.

DE IVRIBVS OFFICIALIVM
*dum Principes feuda sua ab Imperatore,
 vel Rege Romanorum recipiunt.*

XXV.

DECERNIMVS hoc Imperiali edicto, vt Principes Electores Ecclesiastici & seculares, dũ feuda sua siue Regalia ab Imperatore vel Rege
 reci-

recipiunt ad dādum vel soluēdum aliquid nulli penitus sint astricti. Nā penultima quæ tali prætextu persoluitur, officiatu debetur. Cum ergo ipsi Principes Electores cunctis Imperialis Curia præsent officijs, suos etiam habētes in officijs huiusmodi substitutos datos ad hoc a Roman. Principibus & dotatos videtur absurdum, quod substituti officiales, a suis superioribus quocūq; quæsito colore encenia postularēt, nisi forte ipsi Principes Electores spōte & liberaliter hijs aliquid largirētur. Porro cæteri Principes Imperij Ecclesiastici vel seculares, dum prædicto modo eorum aliquis feuda sua ab Imperatore Romanorum suscipit, vel a Rege, dabit officialibus Imperialis vel Regalis Curia, sexaginta tres marchas argēti, cum vno fertone, nisi eorū aliquis privilegio seu indulto Imperiali vel Regali tueri se possit, & probare se solum vel exemptum a talibus, aut etiam alijs quibuscunque, quæ solui in susceptione feudorum consueuissent.

AVREA BVLLA CAROLI

Prædictarum insuper sexaginta triū
 marcharum, & fertonis diuisionem fa-
 ciet Magister Curiae Imperialis, siue
 Regalis hoc modo. Primo enim decē
 marchas pro semetipso reseruās: dabit
 Cācellario Imperialis siue Regalis Cu-
 riae decē marchas, Magistris, Notarijs,
 Dictatoribus, tres marchas, & Sigilla-
 tori pro cera & pergameno, vnum fer-
 tonē, Ita videlicet, quod Cancellarius
 & Notarij Principi recipienti feudum
 non ad aliud, quam ad dandum sibi te-
 stimonialē, recepti feudi, seu simplicis
 inuestiturae litterā sint astricti. Itē da-
 bit Magister Curiae Pincernae de Lym-
 purg, de præfata pecunia, decem mar-
 chas, Magistro Coquinae de Nortem-
 berg, decem marchas, Vicemarestallo
 de Papenheim, decem marchas, & Ca-
 merario de Falckensteyn, decem mar-
 chas. Tali tamen conditione, si ipsi &
 eorū quilibet in huiusmodi Curijs so-
 lennibus præsentialiter assint in suis
 officijs ministrādo. Si vero ipsi vel eo-
 rum aliqui absentes fuerint, extunc of-
 ficiales

ficiales Imperialis siue Regalis Curia, qui talibus praesunt officijs, eorum quorum suppleant absentiam, singuli singulorum, sicut vicem nomenque & labore sufferunt, sic lucrum & commoda reportabunt.

Dum autem Princeps aliquis equo vel alteri bestiae insidens feuda sua ab Imperatore recipit vel Rege, Equus ille seu bestia cuiuscunque speciei sit, debetur superiori Marestallo, id est. Duci Saxoniae, si praesens affuerit, Alioquin illi de Papenheim eius Vicemarestallo, aut illo absente Imperialis siue Regalis Curiae Marestallo.

Praeterea consummatis hijs quae in Imperiali qualibet Curia siue Regali fuerint pro tempore disponenda, recipiet Magister Curiae pro se totum aedificium, siue ligneum apparatus Imperialis siue Regiae sessionis ubi sederit Imperator vel Rex Romanorum cum Principibus Electoribus, ad celebrandas solennes Curias vel feuda sicut praemittitur Principibus conferenda.

Cum

AVREA BVLLA CAROLI

Cū Sacri Romani celsitudo Imperij, diuersarum Nationū, moribus, vita, & idiomate distinctarum leges habeat & gubernacula moderari dignum est, & cūctorum sapientum iudicio censeatur expediens, quod Electores Principes ipsius Imperij columnæ & latera diuersorum idiomatum, & linguarum differentijs instruantur, vt plures intellegant & intelligantur a pluribus, qui plurimorum necessitatibus reuelandis Cæsareæ sublimitati assistant, in partē sollicitudinis cōstituti. Quapropter statuimus, vt illustrium Principum, puta Regis Bohemiæ, Comitis Palatini, Ducis Saxoniae & Marchionis Brandenburgen. Electorum filij vel hæredes & successores, cum verisimiliter teutonico idioma sibi naturaliter inditum sciri præsumatur, & ab infantia didicisse incipiendo, a septimo ætatis sue anno in Grammatica, Italica, & Schluica linguis instruatur, ita quod infra quartumdecimum ætatis annum, existant in talibus, iuxta datam sibi a Deo gratiam

gratiam, eruditi, cum illud non solum
 vtile, imo ex causis præmissis, summe
 necessarium habeatur, eo quod illæ lin-
 guæ, vt plurimum ad vsum & vtilitatē
 Sacri Imperij frequentari sint solitæ, &
 in hijs plus ardua ipsius Imperij nego-
 tia ventilentur.

Hunc autem proficiēdi modum in
 præmissis posuimus obseruandum, vt
 relinquatur optioni parentum in filios
 si quos habuerint, seu proximos quos
 in Principatibus sibi credunt verisimi-
 liter successuros, ad loca dirigāt, in quī
 bus de huiusmodi possint linguagijs
 edoceri vel in proprijs domibus pæda-
 gogos, instructores & pueros conso-
 cios, in hijs peritos eis adiūgant, quorū
 conuersatione pariter & doctrina in
 linguis ipsis valeant erudiri.

DEO GRATIAS.

TITVLI AVREÆ
BVLLÆ CAROLI QVARTI
ROMANORVM IMPERATO-
RIS ET REGIS BOHEMIÆ, &c.

- Q**VALIS esse debeat conductus Ele-
ctorum, & a quibus. Tit. I. fol. 2.
De electione Regis Roman. Tit. II. fol. 10.
De Sessione Treueren. Colon. & Mogunt. Ar-
chiepiscoporum. Tit. III. fol. 13.
De Principibus Elect. cōmuni. Tit. IIII. fol. 14.
De Iure Comitis Palatini, & etiam Saxonie
Ducis. Tit. V. fol. 16.
De comparatione Principum Electorū ad alios
Principes communes. Tit. VI. fol. 17.
De Successione Principum Elect. Tit. VII. ibid.
De Regibus Bohemie & regnicolarum eius
immunitate. Tit. VIII. fol. 19.
De auri, argenti, & aliarum specierum mi-
neris. Tit. IX. fol. 21.
De monetis. Tit. X. fol. 22.
De immunitate Principum. Tit. XI. fol. 23.
De congregatione Principum. Tit. XII. fol. 24.
De reuocatione Privilegiorū. Tit. XIII. fol. 25.
De hijs quibus vt indignis auferuntur bona
feudalia. Tit. XIII. fol. 26.
De con-

- De conspiratoribus. Tit. XV. fol. 27.
- De Pfalburgerijs. Tit. XVI. fol. 28.
- De diffidationibus. Tit. XVII. fol. 30.
- Littera intimationis. Tit. XVIII. fol. 31.
- Forma Procuratorij mittēdi per eum Principē
Electorem, qui Nuntios ad electionem fa-
ciendā duxerit destinandos. Tit. XIX. fo. 32.
- De vnione Principū Electorum & iuriū eius
connexum. Tit. XX. fol. 33.
- De ordine processionis inter Archiepiscopos.
Tit. XXI. fol. 34.
- De ordine processionis Principum Electorum,
& per quos insignia deportētur. Tit. XXII.
fol. 35.
- De benedictionibus Archiep. Tit. XXIII. fo. 36.
- De officijs Principum Electorū in solennibus
Curijs Imperatorum, vel Regum Romano-
rum. Tit. XXIII. fol. 40.
- De iuribus officialium, dum Principes feuda
sua ab Imperatore vel Rege Romanorum
recipiunt. Tit. XXV. fol. 43.

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the leaf. The text is mirrored and difficult to decipher.]